

Novel·la

El temps al retrovisor

■ **Xavier Pla**

Són dues novel·les que tenen un mateix punt de partida. Un home té un accident de cotxe. La cara li queda desfigurada per sempre més. Del xoc, mor la seva acompanyant. Les cicatrius no només seran físiques. Cap cirurgia plàstica no aconseguirà fer-li una cara ni una identitat noves. En tots dos casos, els records i el sentiment de culpa es convertiran en veritables malsons. Però l'un, el protagonista de *Le Théorème d'Almodóvar*, la inquietant novel·la de l'enigmàtic Antoni Casas Ros, autor català d'expressió francesa, decideix retirar-se de la llum pública després de l'accident fatal i arrecerar-se en la foscor de la nit. Només es relaciona per internet i es refugia en l'ensenyament de les matemàtiques. Surt amb dificultats de la seva solitud, escruta, des de la distància, un món del qual s'ha separat, i acaba oferint histriònicament la seva vida al cineasta.

L'altre, el narrador anònim de *Desfent el nus del mocador*, la primera novel·la de Ramon Erra (Vic, 1966), és un cambrer de bar de carretera. El barmán d'un establiment conegut com el Parador de la Bestreta o anomenat també L'Abeurador. Després de l'accident, el despatxen, però decideix sortir a la llum, a la intempèrie. Observant des de la finestra de casa seva, mentre pica alegrement les tecles estrepitoses de la seva màquina d'escriure, el cambrer recorda i es recorda. No se separa del seu món, ben al contrari. Es capbussa dins de la realitat. Revisita el seu *ofegament*, les seves pors irracionals de nen abandonat pels pares i deixat a la porta d'un bar. Decideix explicar la història d'un "negoci exitós" i d'un "projecte familiar fallit", estira els fils de la memòria i, escrivint, desfà els nusos de la seva identitat personal.

Un bar és, per dir-ho de manera planiana, un "mètode de treball". O, tal com diu Ramon Erra en aquesta excel·lent novel·la, la millor sense cap dubte de la temporada, un "argument narratiu" construït amb els anys. Un "no-

DIEGO IBARRA

Després de dos reculls de narracions, Ramon Erra ha publicat una novel·la

El plantejament narratiu de Ramon Erra és honest, modest i eficaç

lloc", terra de ningú, un nexa perfecte entre el món tancat d'un poble, Vilamalva, i les novetats que arriben per la carretera.

El d'aquest llibre és un bar de carretera com qualsevol altre, lleig, ranci, construït damunt un gran bassal d'aigües subterrànies, tot ell de color de cafè amb llet. De dins, se sent el rum-rum avorrit de les neveres. A fora, el trànsit dels cotxes de línia no deixa sentir res

més fins que algú obre la porta, fa entrar la bafarada de carburant, i es posa a conversar.

Hi ha la Matilde del bar, morta encara jove, i el seu egoista marit, Joaquim; el pastor Artur, sòrdid; el patètic Martí Sanador, el capador de porcs, amb el seu casament encara més patètic; l'esplèndida gitana Teodomira i les seves lluites amb les prostitutes russes; i el gran Vernis, el de la

Desfent el nus del mocador

Ramon Erra
La Magrana
Barcelona, 2008
Preu: 17 euros
Pàgines: 206

■ **Amb un plantejament d'una eficàcia narrativa envejable, Ramon Erra aconsegueix, en la seva primera novel·la, fer interessants i plenes de personalitat les històries d'un bar de carretera explicades pel seu cambrer**

1 2 3 4 5

gavardina Burberry's, el que havia viatjat als antípodes i conegut totes les dones, ara retornat, una mica desinflat, al bar per demanar truites amb mantega... Tots necessiten algú que escolti, que els recordi i que, un dia, donant voltes a un accident fatídic, decideixi passar-ho per escrit.

El plantejament narratiu de Ramon Erra és honest, modest i d'una eficàcia envejable. La seva astúcia literària li permet estirar elàsticament un argument que és ple de pòsit humà, de palpitant vital, de coneixement de les vides anònimes, de reflexions sobre el sentiment de pèrdua. La novel·la arriba a fer interessants i plenes de personalitat, amb molt d'humor, unes històries que, en un principi, podrien semblar anòdines o impersonals. L'autor té l'ambició d'aixecar literàriament tot un món coral, amb les seves il·lusions i frustracions, amors i enveges, lluites i rivalitats, per després deixar-lo caure de manera patètica i entranyable, desgastat i cansat, desfent-se.

Un tractament modèlic

El tractament del temps en la novel·la és modèlic. El narrador rebutja la linealitat temporal i avança, des del passat, endavant i endarrere, com si les vides anessin passant com quan algú condueix, "per davant del parabrises i per dins el retrovisor". Sap que, quan es congela una imatge, o quan una imatge es concentra en un petit retrovisor, apareix deformada, falsejada. Tots els detalls es veuen millor, però la vida apareix, aleshores, amb tota la seva malenconia. La nostàlgia impregna del tot el relat i Erra supera les trampes de l'angle mort del seu retrovisor amb l'enyor: "No tots els temps passats van ser perfectes, però igualment els enyorem". Al final, el temps passat i el viscut conflueixen. Arriba una sensació de llibertat, i la pluja no només s'endú la pols sinó també els mals humors i els sentiments de culpa. Potser els anys de feina al bar de la carretera no havien ofegat tot el que el narrador portava dins. Sinó que, al contrari, l'havien alimentat prou per donar aquesta magnífica, lenta i continguda novel·la.*